

UN EPISODI DE RECERCA FRENOLÒGICA A IGUALADA (SEGLE XIX)

CORBELLA i DUCH, Josep

Doctor en Dret. Hospital Santa Creu i Sant Pau

RESUM: Notícia sobre l'actitud política de Roger Charles d'Espanya, comte d'Espanya, general de l'exèrcit carlí, a la primera guerra, que va morir l'any 1839, prop d'Organyà. Al cap del temps sembla que es recuperà el seu crani i se'n feu un estudi frenològic.

Paraules clau: Crani Comte d'Espanya. Estudi frenològic.

RESUMEN. Notícia sobre la actitud política de Roger Charles d'Espagnac, conde de España, general del ejército carlista, que murió en 1839 cerca de Organyà. Al cabo de un tiempo se recuperó el cráneo y se realizó un estudio frenológico.

Palabras clave: Cráneo Conde de España. Estudio frenológico. siglo XIX.

Mesos enrere, mentre em documentava per un tema relacionat amb la primera guerra carlina, vaig topar amb la figura del Comte d'Espanya, títol nobiliari amb que és conegut Carlos d'Espanya, nascut com a Roger-Bernard-Charles d'Espagnac de Ramefort¹, el 15 d'agost de 1775 al castell de Ramefort (Arieja), que morí de forma violenta el 2 de novembre de 1839, prop d'Organyà, escanyat i llençat després al riu Segre des del pont de l'Espia. Personatge de trista memòria pel seu despotisme, crueltat, paranoies, arbitriarietats i execucions sumàries mentre exercia el càrrec de Capità General de Catalunya, que li valgueren els sobrenoms de "Tigre de Catalunya" i "Assassí de Catalunya".

Algunes de les fonts consultades fan referència a un, entre macabre i pintoresc episodi, relacionat amb l'estudi frenològic del crani del temut Comte d'Espanya, que va tenir lloc pocs anys després de la seva mort, del que és protagonista un metge d'Igualada, i, segons algunes versions, el mateix Marià Cubí.

Però en aquesta història ens cal anar per pams i seguir un ordre. La començarem fent una breu presentació dels personatges principals.

- El Comte d'Espanya², involuntari subjecte passiu de l'estudi frenològic.

Carlos d'Espanya, era el cinquè fill del marquès d'Espagne o d'Espagnac, Henri d'Espagnac, de la petita noblesa francesa. El 1791 amb el seu pare i la resta de la família fugí de la França revolucionària passant primer per Alemanya, on s'integra en l'exèrcit format per Condé per a intentar restaurar la monarquia, i una vegada dissolt el grup militar, entra en territori espanyol, posant-se al servei del l'exèrcit del rei Carles IV per continuar la lluita contra els revolucionaris francesos, i així començava la carrera militar que el portaria a obtenir el grau de capità general³.

Acabada la guerra del Rosselló, Charles d'Espagnac es traslladat a Mallorca amb el seu regiment on l'any 1801 contrau matrimoni amb una dama de l'aristocràcia local, Dionisia Rosiñol de Desplà i Comellas, i entra al servei del capità general de les illes, Juan Miguel de Vives, que el nomena ajudant. Quan esclata la guerra de la independència (també coneguda com la Guerra del Francès), segueix al general Vives que es trasllada successivament a Catalunya i a Castella, destacant-se per la seva activa participació en diverses batalles, cosa que li es recompensada amb reiterats ascensos fins a obtenir el grau de brigadier i de mariscal de camp. En la batalla la Albuera (Badajoz) va ser ferit en un braç per un cop de llançà, i durant el setge de Pamplona és ferit de bala en la cama esquerra⁴.

L'agost de 1812, després d'alliberada la capital, és nomenat Comandant General de Madrid. L'agost de 1814 és nomenat governador militar i civil (corregidor) de Tarragona. El 1815 ascendeix a tinent general i nomenat cap de l'exèrcit de reserva. El 1816 torna a Tarragona on roman com a comandant del corregiment fins el 1819 en que novament és cridat a Madrid. Durant aquest temps, el 1818, el rei Ferran VII castellanitza el seu nom i el 27 d'agost de 1819 li atorga el títol de Comte d'Espanya, amb Grandesa d'Espanya, fent-li així reconeixement de la seva lleialtat, capacitat militar, i conviccions conservadores i antiliberals⁵.

Queda marginat i passa l'exili a partir de 1820, i durant el Trienni Liberal, fins que retorna des de França amb els anomenats Cent Mil Fills de Sant Lluís, fet amb el que comença la Dècada Ominosa, amb la que es coneix l'etapa final del regnat de Ferran VII, essent nomenat Capità General i Virrei de Navarra l'abril de 1823, ocupant seguidament el càrrec Capità General de l'Aragó el maig de 1824, que compatibilitza amb el de comandant general de la Guàrdia Reial d'Infanteria,

des d'on reprimeix l'aixecament apostòlic del general Georges Bessières, a qui mana executar.

La carrera militar culmina el 12 de setembre de 1827 en ser nomenat pel rei capità general de Catalunya, conservant el comandament de la Guàrdia Reial, amb l'encàrrec de reprimir l'anomenada Revolta dels Malcontents, i amb plens poders, civils i militars, per a modificar sentències, imposar sancions, i atorgar el perdó. Exercia el càrrec des de la Ciutadella de Barcelona, palesant una crueltat extrema i innecessària, fins que l'11 de desembre de 1832, es substituït pel general Manuel Llauder, que es veu obligat a protegir la seva persona per a evitar que fos víctima de l'odi de les masses.

Després de la mort de Ferran VII es posa al servei de la causa del pretendent Carlos Maria Isidro. Quan traspassa el rei es trobava a França, i fou detingut i empresonat a Lille, on roman fins el 1835 quan aconsegueix fugir disfressat i tornar a Catalunya on és nomenat capità general de l'exèrcit carlí. Però la gran crueltat demostrada en diverses accions, algunes contra poblacions lleials a la causa carlina, i soldats del seu exèrcit, van determinar que els dirigents de la Junta de Berga a prendre l'acord de destituir-lo i eliminar-lo, la qual cosa van fer, prenent totes les precaucions, la nit del 2 de novembre de 1839, emparats amb l'engany de que el menaven cap Andorra, en passar per l'anomenat pont de l'Espia, vora Organyà, on fou estrangulat pels qui l'acompanyaven i llençat al Segre amb una pedra lligada al coll⁶.

Pocs dies després els cos del Comte d'Espanya apareixia a la riba del riu, prop de Coll de Nargó, despullat i lligat de peus i mans. Fou enterrat en secret, envoltat per un núvol de temor a les possibles reaccions dels seus partidaris i/o executors, mantenint el sentiment de por imposat per les disposicions ordenades en vida.

El 25 de novembre de 1858 se signa la Reial Ordre per a l'exhumació i trasllat de les restes del Compte a Mallorca, que s'executa el mes de juny de 1859, però sense el crani corresponent, que no arriba a l'illa fins el 30 de maig de 1885.

- Comportaments i actituds que singularitzen el Comte d'Espanya⁷.

Fins el 1834 els capitans general ostentaven el comandament militar i polític, i àdhuc la presidència de la Reial Audiència, del territori, i així en una sola persona es concentrava tot el poder, que dimanava directament del rei. Aquesta circumstància serveix per explicar l'efecte i la transcendència que tenien les decisions del Compte d'Espanya com a capità general que, com expliquen alguns autors i biògrafs, mantenia el mateix tarannà de fermesa, disciplina i de rigor demostrat en llur carrera militar.

Nomenat capità general, des de Tarragona acompanya al rei que s'havia desplaçat a Catalunya per a fer front personalment a la Revolta dels Malcontents, i el mateix dia en que pren possessió de la capitania general de Catalunya ordena executar 13 presos condemnats, deixant així clarament definida la línia d'actuació que seguirà durant el seu mandat.

Seguidament, i per a honorar l'estada del rei Ferran VII a Barcelona, ordena la construcció del que des de llavors, i encara actualment, es conegut com a carrer Ferran, per a comunicar la plaça de Sant Jaume amb la Rambla, disposant l'enderrocament immediat dels edificis que fossin necessaris. Com que la gent que habitava els edificis afectats s'oposa a l'ordre del Comte i es negava a desocupar-los posant entrebancs al seu compliment, ordena que s'enderroquin les escales de tots ells, de tal manera que els que eren a casa no podien sortir-ne, i els que eren fora no hi podien tornar. Les persones que van quedar als edificis foren evacuades dins de cistells, moguts amb cordes i corrioles.

Palesava grans manifestacions de beateria seguint tota la celebració de la missa agenollat, carregat d'estampes, passant estones amb el braços en creu, i fins i tot patint convulsions.

Prohibí a les noies portar trenes, i tal era la fòbia, que ordenà a un grup de gitanos perseguir les que en porten i tallar-los-hi. Ordena també que els homes afeitar-se els bigotis. Prohibeix portar barretines vermelles, perquè li recordaven el capell frigi dels revolucionaris francesos que tant odiava.

Rigorós amb la pròpia família, castiga la filla a fer guàrdia en un balcó amb una escombra, com si fos un fusell, i tanca l'esposa a casa perquè no s'havia proveït de moniatos, que sembla era un de les seves menges predilectes. Si els fills, o l'esposa, no es llevaven a l'hora, manava la banda de tambors cornetes entrar a la cambra tocant diana. Sembla que va manar processar i afusellar un cavall.

Entre les excèntricitats, es diu que muntat a cavall en el balcó de la seva residència, va rebre els comandaments de la flota holandesa de visita a Barcelona. Alguna vegada ordenava la tropa desfilar de cara al mar fins que l'aigua arriba al coll dels soldats, i a les unitats de cavalleria baixar galopant per un carrer pendent per a divertir-se veient els que no podien mantenir l'equilibri.

Segurament les actuacions que més han perdurat en la memòria col·lectiva són la bandera negra que manava hissar a la ciutadella per anunciar execucions, que generalment consistien en afusellar els condemnats després d'haver-los-hi tallat les mans i/o el braços. Per cada afusellat, manava disparar una salva d'artilleria. Amb aquest sistema de publicitat escampava entre la població el terror i la por, que perllongava en el temps manant penjar a la forca els afusellats i deixant-los exposats a la vista del públic diversos dies, mentre els espies prenién bona nota de les expressions i reaccions de la gent, i el mateix Comte es passejava per l'indret cantant i ballant la cançó popular "habas verdes".

L'actuació dels fiscals Francisco Cantillón, Fernando Chaparro, i Coello, que en els interrogatoris seguien mètodes particulars, al marge de qualsevol normativa, servia per a justificar tota mena de sancions, deportacions i bandejaments aplicats als ciutadans sospitosos d'idees liberals, de desviacions, o d'incompliment d'ordres i disposicions.

- *La frenologia.*

La frenologia s'inscriu i participa, al mateix temps, del desenvolupament de la

ciència mèdica i de l'estudi del comportament humà. Fou iniciada per Franz Joseph Gall (Baden 1758 – Paris 1828), que com a resultat de l'estudi de l'anatomia del sistema nerviós, estableix la doctrina de les localitzacions cerebrals explicant que les funcions mentals i la determinació del caràcter de la persona es localitzen en determinades àrees o regions del cervell, deduint que existia una correlació entre desenvolupament d'aquestes àrees i les funcions que s'hi localitzen. Així, s'arriba a la conclusió de que es poden conèixer les tendències innates dels individus estudiant la morfologia cranial.

L'escola del positivisme criminològic italiana, representada per Cesare Lombroso, que descriu el mètode per a identificar al criminal nat, esta emparentada amb la frenologia.

A Espanya fou Marià Cubí i Soler (Malgrat de Mar 1801 – Barcelona 1875)⁸, la persona que amb mes intensitat propaga i practica la frenologia amb cursos, conferències i publicacions. Cubí no tenia estudis de medicina. En la seva joventut emigra als USA embarcat com a traductor d'un vaixell, on es dedica a l'ensenyament d'idiomes, passant després a Cuba i Mèxic, on funda escoles, per a tornar altra vegada als USA on coneix les doctrines frenològiques del Sr. Gall que l'atrauen apassionadament, interessant-se pel seu estudi i aplicació, visitant diverses presons, hospitals i universitats, fins a retornar a Barcelona l'octubre de 1842, dedicat totalment a la nova doctrina organitzant cursos per a la seva divulgació, fins a tenir problemes amb un tribunal eclesialístic a Santiago de Compostela que considera com a materialistes les seves teories.

- El crani del Compte d'Espanya objecte de recerca frenològica.

Hem explicat la tràgica mort del Comte d'Espanya prop d'Organyà, esdevinguda el 2 de novembre de 1839, i saben que fou enterrat al cementiri de Coll de Nargó.

No és d'estranyar que la rigidesa amb que es comportà durant el temps que exercí com a capità general de Catalunya, i la crueltat dels càstigs que imposà despertessin tota mena de comentaris i de llegendes al seu entorn que culminen amb la història d'un suposat, o real, estudi frenològic del seu crani.

Ultra les referències a l'estudi que se citen en alguns textos biogràfics "penjats" a internet, crec que la més antiga és la col·laboració que publica el diari "La Vanguardia" en la edició del dimecres 31 d'agost de 1892, també disponible a internet, sota el rètol de "La aventura de un cráneo" (no n'he sabut trobar el nom de l'autor), i que, transcrivint allò que ha estat explicat per una persona de confiança (doblemente respectable, por la santidad de su ministerio y por la gravedad de su carácter) resumidament, diu així.

L'any 1840 un metge d'Igualada anomenat Josep Roset, molt aficionat a la frenologia, transitava prop de Coll de Nargó amb un parent de Guissona anomenat Caba, i el seu criat. Aquest, el criat, els fa saber que el cos del Comte d'Espanya estava enterrat en el cementiri d'aquest poble, demana a l'enterramorts que li deixi mirar. Entusiasmat, li ofereix després una quantitat per tal que faci la vista grossa i li deixi agafar el crani del difunt, cosa que aconsegueix. Marxen seguidament i continuen el seu camí, però poca estona després cauen en mans d'un estol de bandolers que, esfereïts llencen el crani, i retenen els viatgers per a demanar un rescat als familiars.

En aquesta situació, el tal Caba negocia la seva llibertat per a recollir els diners del rescat, i la nit abans del seu alliberament, trosseja tots els papers que tenen per tal llençar-los pel camí i deixar un rastre. Així, ja lliure, quan es troba amb un grup del sometent els pot guiar fins l'amagatall on els bandolers retenien el Dr. Roset i el seu criat, per alliberar-los.

Recuperada la llibertat, el criat torna al lloc on es toparen amb els bandolers i recupera el crani del Comte llençat als marjals, i tots tornen a casa. Però el Dr. Roset no està tranquil, rep amenaces dels bandolers que no han cobrat. Primer fuig a Barcelona, i després a les Filipines on mor de disenteria. Les seves pertinences personals tornen a Espanya, i passen a les seves germanes, que viuen a Cervera on el pare havia estat professor de medicina de la Universitat.

Les germanes del Dr. Roset passen de la sorpresa a la por i al rebuig quan es troben entre els objectes del germà un crani sobre el qual hi ha gran quantitat d'indicacions, amb números i ratlles, i el lliuren a l'església de Sant Agustí, que el destina a la Confraria de la Bona Mort, i és usat en funerals i processons com a memento mori.

Anys mes tard, els fills del Comte d'Espanya van obtenir autorització per a traslladar el cadàver al panteó familiar de Mallorca, i diu el text, que en trobar-lo decapitat es van fer indagacions, per la qual cosa, assabentada la Confraria de la procedència del crani, comissionà dos membres per a lliurar-lo a la família.

L'escrit acaba dient que es pot identificar el crani del Comte d'Espanya perquè te escrites en la cavitat de l'orella, les lletres "C de E", per la mà del Dr. Roset.

Aquesta història té alguns punts poc creïbles, i, si mes no dubtosos, però deixem els comentaris per a un moment posterior perquè, poc dies després de la seva publicació, el mateix diari, "la Vanguardia" del divendres 11 de novembre de 1892, i sota el rètol de "Las aventuras de un cráneo", por un "deber de lealtad y cortesia", publica una carta tramesa des d'Igualada pel capellà anomenat Mariano Ferrer, que, resumidament, diu:

A finals de 1842, quan es començaven a conèixer demostracions de la ciència frenològica popularitzada per Marià Cubí es reunien a casa del Dr. Josep Roset, l'autor de la carta (Mariano Ferrer), el també metge Manuel Arnús (germà del banquer Evarist), i el propietari Cristòfol Fello. Malgrat ser amics de Cubí dubtaven de llurs conclusions científiques. Assabentats de la mort del Comte d'Espanya decidiren aconseguir-ne el crani per a sorprendre Cubí, delegant en

Roset l'empresa i aportant tots ells, a parts iguals, els fons necessaris per a finançar-la.

Sobre la història, el viatge i el segrest, el capellà Ferrer és taxatiu, però no aporta cap novetat que clarifiqui la qüestió, i, textualment, diu : "Jamás nos habló a su regreso de que le hubiese acompañado el Sr. Caba. En cuanto a las penalidades sufridas durante la expedición, que debía ser a solas y que fué de mayores perjuicios que las relatadas por Vd. En La Vanguardia, son de innegable verdad en su esencia, aunque algo alteradas en el fondo".

Continua explicant Mariano Ferrer, que arribat el Dr. Roset a Igualada, van demanar a l'enterraments del cementiri de l'Hospital dos cranis per al seu estudi, i quan els tenen, juntament amb el del Comte d'Espanya, que encara estava greixós, els fan netejar amb clorur de calç. El mes de març o d'abril de 1843, els quatre amics viatgen a Barcelona amb els tres cranis per a consultar Marià Cubí, amb qui parlen després d'una conferència que dona a la càtedra de l'Hospital (de la Sta. Creu).

Cubí examina els tres cranis, i diu que el primer i el segon son d'una persona vulgar, però en arribar al tercer, s'atura i manifesta la sorpresa que li causen els signes extraordinaris que presenta, enumerant-los punt per punt de manera magistral, talment com si estigués veient les característiques intel·lectuals i morals de la persona.

Les explicacions de Cubí van causar tal impacte a Manuel Arnús, que l'abraça emocionat i es declara militant de la nova doctrina, revelant-li llavors el nom de la persona a qui corresponia el crani.

Cubí els demana que li deixin el crani, però el Dr. Roset no hi està d'acord, i, finalment transigeix a condició de fer-ne quatre facsímils de guix, que els amics van rebre després de poc temps.

Tanca el relat dient que el 1844, essent professor de l'institut de Barcelona, visità Cubí acompanyat de Magí Pers i Ramona (deixeble de Cubí, i actiu frenòleg també) i li preguntà pel crani, responent-li que ja no el tenia perquè feia poc l'havia lliurat a la família del Comte que li havia reclamat amb insistència.

I acaba donant a entendre que, inicialment, a la família del Comte se'ls lliura un crani que no corresponia al difunt, perquè diu: "Para terminar diré, teniendo a la vista el fac-simile que conservo, calcado con matemática precisión del verdadero, que el mejor medio para conocer el cráneo auténtico entre los dos que a la fecha debe poseer la familia, es el siguiente: El del célebre personaje tiene la cicatriz de una herida en el temporal izquierdo, que se supone sea la recibida en el Paso de los tres puentes, junto al Segre, momentos antes de precipitarlo al rio con la cuerda que al cuello le ataron algunos de los componentes de la celebre Junta de Berga, por el año 1839...."

COMENTARI.

Si tenim en compte que Marià Cubí retorna a Barcelona l'octubre de 1842, i que el primer curs el comença a l'Hospital de la Sta. Creu el 7 de març de 1843, es fa molt difícil de creu que el 1840 el Dr. Josep Roset ja estigui interessat en l'estudi i el coneixement de la frenologia. Malgrat que les teories del Dr. Gall ja eren conegudes a Europa, no hi ha constància de que tingués seguidors a Espanya fins el retorn Cubí i l'inici de la seva activitat propagandística.

També aixeca un cert escepticisme el relat de Mossèn Ferrer quan situa l'interès dels amics per la frenologia a finals de 1842, i el viatge a Barcelona al març/abril de 1843, si tenim en compte les dates de la tornada de Marià Cubí i del primer curs que dóna. Però lliga, quan explica que parlen amb ell després d'una conferència a l'Hospital de la Sta. Creu.

Consta que Cubí comença un curs a Igualada, amb 40 alumnes, al novembre de 1843, mesos després, tal com explica Mossèn Ferrer, d'examinar a Barcelona el crani del Comte que li van portar el quatre amics igualadins.

La història de l'engany als bandolers raptors, atribuïda a Caba que llença paperets al camí per a poder retornar i alliberar els amics, recorda el compte de Hansel i Gretel, o el del polzet, i és poc creïble.

L'estada del crani a l'església de Sant Agustí de Cervera es presenta com la cirereta macabra per un personatge odiat. Una mena de representació exemplificadora per el poble, per tal que prengui bona nota de com acaben aquells que no es porten correctament. Però la calavera de la Confraria de Cervera també pot ser una de les rèpliques o facsímils obtingudes pels quatre amics d'Igualada, i mes concretament, la que posseïa el Dr. Roset.

La nota final de la carta de Mossèn Ferrer a La Vanguardia tira per terra la identificació del crani per la inscripció "C de E" en la cavitat auricular, i en dona una referència mes creïble.

Crec que la història de l'estudi frenològic del crani del Comte d'Espanya forma part de la llegenda bastida al voltant d'un personatge singular que, com totes les llegendes té alguna part de veritat que no podem ignorar, i que potser bo de recordar en ocasió d'un congrés d'Història de la Medicina que se celebra a Igualada.

“1 No hi ha unanimitat en l'atribució dels noms i cognom francesos del Comte d'Espanya. Ho hem trobat escrit com Espagne, Espagnac, Espanha.

2 A més de les referència biogràfiques sobre el Comte d'Espanya que hom pugui trobar en qualsevol enciclopèdia, inclosa "Wikipedia", la "Asociación Editorial Tradicionalista" presenta una nota biogràfica del Compte molt comprensiva amb la rigidesa del seu caràcter.

3 La revista "Ejército" en el núm. 77, de juny de 1946 inclou un article laudatori sobre la carrera militar del Compte d'Espanya, que signa el General Bermúdez de Castro, director del Museu de l'Exèrcit, que porta per títol "El Teniente General

Conde de España”, on es diu “adquiero la impresión de que el Conde de España no sólo cumplía sus deberes, sino que los hacía cumplir a rajatabla, sin excepciones, sin contemplación y sin piedad”.

4 La revista “Pregón” de la societat cultural “Peña Pregón”, de Pamplona, en els nùms. 45 i 46, de desembre de 2013, publica un article sota el títol “Carlos de España, libertador de Pamplona”, recordant el bicentenari del setge i alliberament de la capital per l'exèrcit espanyol comandat pel Comte d'Espanya.

5 Rovira i Gómez, S.J., en “Quaderns d'Història Tarraconense”, núm. 6, de 1987, publica un article amb el títol “Epistolari Carlos de Espanya - Josep Francesc Ixart i Pi (17819-1820)”, comentant i transcrivint 17 cartes trameses entre ambdós personatges. La correspondència mostra el Comte d'Espanya com una persona complidora i atent, però no deixa veure un caràcter despòtic i sanguinari, almenys en la seves relacions amb el comerciant Ixart, que li feina de banquer i de representant. Es remarcable el seu interès per la construcció de la carretera de Lleida a Tarragona.

6 Totes les biografies esmentades inclouen una referència a la mort del Comte d'Espanya. Aquí assenyalem el treball de Baltar Rodríguez, F., “Los capitanes generales de Aragón entre 1823 y 1833”, publicat dintre de l'obra “Reflexiones sobre poder, guerra y religión en la Historia de España”, coordinada per Martínez Peñas, L. i Fernández Rodríguez, M, editada per la Universidad Rey Juan Carlos el 2011, atès que transcriu les dades que consten en l'Arxiu General Militar sobre la carrera militar i la mort del Comte d'Espanya.

7 Són moltes les referències documentals a les terrífiques actuacions del Comte d'Espanya com a capità general de Catalunya. Per totes assenyalem l'article publicat per l'historiador Juan Carlos Losada, en la edició del diari “El País”, de 15 de gener de 2006, dintre de la sèrie “Malos de la Historia”, que porta per títol “El fanático reaccionario”.

8 Un estudi sobre la frenologia i l'obra de Marià Cubí el trobem en Domènec Llaberia, E., “La Frenologia. Anàlisis Históric de una Doctrina Psicológica Organicista”, editat pel Seminari Pere Mata de la Càtedra de Medicina Legal i Toxicologia de la Universitat de Barcelona el 1977.

Cubí, sobre una escultura d' un crani humà assenjala les diferent àrees del cervell assenyalant les funciones que es localitzen en cadascuna. D'aquesta escultura s'han fet nombroses reproduccions algunes de les quals adonen prestatgeries i taules de metges i psiquiatres.